

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Изрази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.
Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

КАКО СЕ ШИРИ МОДА КОД СЕОСКОГА ЖЕНСКИЊА.

У нашем народу до данашњих дана задржало се доста особина и обичаја наслеђених из старијих времена, који се обичаји и навике не слажу са новим временом. Некада је важила изрека народна: »боље је да пропадне село, него адет (обичај)«; данас се полако губе многи обичаји и неосетно.

Међу осталим навикама и одликама појединих наших крајева и свега Српства постоји ношња. Одело код нашег сеоског женскиња задржало је крој и украсе из старих времена, али се данас ипак мења. Ништа није лакше прокрчило себи пута да измени старе навике као начин одевања.

Колико је само варош утицала на село да измени начин живота у кући; да сељаку препоручи бољу кућу, бољу постељу, бољи и спретнији распоред куће; паметнији начин одгајивања деце; чистије држање одела и обуће, — па је све то остала само празна реч, јер сељак и и данас живи у кући као и до сад, на постељи као и до сад, децу гаји као и до сад, а своје тело одржава у чистоћи онако како он свата да треба.

Али, тако није са ношњом. Данас ће те, на саборима, де се скупља женски свет, видети сеоске девојке у варошким хаљинама са амрелом у руци, са укосни-

цама у коси а белилом на лицу, — ти знаци културе први су продрли и освојили сеоски женски свет; ту није било потребно да се образују друштва за увођене те новине.

По селима учитељице, механичке и поповске кћери подржавају међу сеоским девојкама моду и потстичу их на то, а по варошима довољан број шваља снабдевају их за јевтин новац варошким оделом.

Тек у новије време оснивају се код нас школе за сеоске домаћице, као што је она у Великом Орашју, да уче сеоске девојке како ће постати уредне домаћице.

Изгледа нам, да женски свет у целом Српству, па и у Срему, Банату и Бачкој, није у почетку упућен на оно што је најпотребније, већ је прво примио од напреднијих народа ношњу, то се види и по мешавини одела у тим крајевима а и по упоређењу начина живота у кући и кућевном реду код странаца и код Срба. Чак шта више сеоски свет немачке и мађарске народности и данас не напушта своју ношњу али у кућевном реду и чистоти напредују.

Ред је, да позвани за то код нашег сеоског женскиња пођу правилнијим путем у обучавању.

Ужице 22. новем. 1907. год.

Драг. Е. Столповић.

СОКОСКА ПЕСМА

(ЗА ПЕВАЊЕ ПО КОМПОЗИЦИЈИ Г. И. БАЈИЋА)

Хајте, браћо, хајте, селе!
 На сокоски хајте рад!
 Хватајте се руке беле:
 Снага нам је роду над!
 Сложни тако снагом таком,
 Снажном ћемо десницом
 Одолети врагу сваком
 И помоћи роду свом.

Не дајмоте да учмане
 У жилама млада крв,
 Да на груди рђа пане
 И нагриза здравље прв!
 Нека мишца снажно креће
 И убрза крви ток,
 Ко је соко, нек полеће
 И на хитар нагне скок!

Набрецајмо младе груди,
 Нек се снажи, ко је жив,
 Да од деце буду људи,
 Од јунака читав див!
 Не може се с прним врагом
 Натезати слаба груд —
 У коштац се хвата снагом,
 А до снаге води труд.

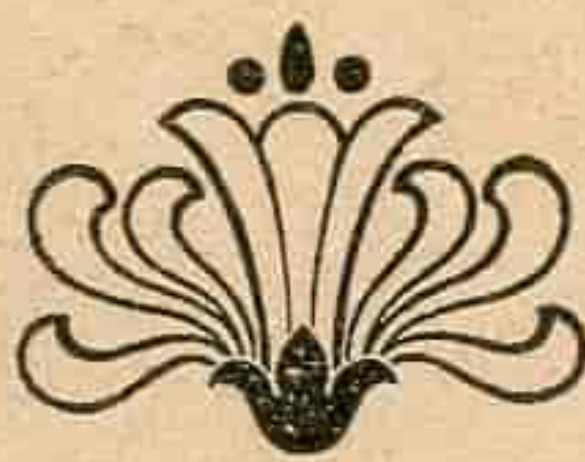
Та не беше, браћо, давно —
 То сведочи прошли век:
 Што је наше, беше славно —
 Нов отвор'мо слави јек!
 Као стена снажне груди,
 Као вихор силан дах —
 Нека види да смо људи,
 Па нек хвата врага страх!

Хајте, браћо, род нас зове,
 Хајте, селе, на наш слет,
 Да нас види соколове,
 Снаге своје млади цвет!
 Полетимо сложено — здраво!
 Нек нас снага напире,
 Па ће бити, што је право,
 Наше све, што беше пре!

Не дајмо се да нас тлачи
 Силан душман од нас лош,
 Снажимо се, буд'мо јачи,
 Не бојмо се ми њих још!
 Нек засветли на застави
 Старе српске славе грб,
 Грудите нек нам поклич крави:
 Та славно је бити Срб!

У Н. Саду, у очи св. Архангела Михаила 1907.

Ј. Ж.

ПРОУЧАВАЊЕ ЂАКА.

— ЦРТИЦА ИЗ ЕКСПЕРИМЕНТАЛНЕ ПЕДАГОГИЈЕ. —

Др. Паја Радосављевић — Њујорк.

VII. Испитивање дјечијег умора.

Други субјект испитивања који ће довијети најплодније резултате јесте студија уморног стања или уморности. Као што је познато, умор долази кад човјек прекомјерно ради, па било то духовно или тјелесно. То варира са условима духа и тијела. С тога се дијете прије умора ако је рад одвратан, ако су органи нездрави или ако се тијело слабо храни; тијем се брже умори, ако је дух уморан

и обртно: дух брже клоне ако је тијело уморно.

Ми се не ћемо детаљно задржавати на закључцима експерименталног испитивања у погледу на проблем међусобног утјецаја тјелесног умора и духовне малаксалости.*) Можемо споменути што је најглавније:

*) Писац је о овоме опширније проговорио у своме опсежном дјелу: „Увод у Експерименталну Психологију“, који ће изаћи у едицији хрв. ред. збора у Загребу за

Дијете се брже умара у једно годишње доба него ли у друго. Стање атмосфере, вријеме, дневно доба, све то упливише на нормалну снагу издржљивости. Па и рапидно растење, као што је већ поменуто, смањује снагу издржљивости у духовном и тјелесном раду. Дијете које брзо расте брзо се и умори.

Један од првих ефеката умора састоји се у тешкој фиксацији и сталности пажње. Стање напора што га воља проузрокује при пажљивости чини да рад врло умара; пошто се тиме дух вапреже, то настаје конфликт између оног што човјек или дијете осјећа што се има учинити и веће воље за какав други рад, што, разумије се, повлачи за собом узалудни потрошак енергије и губљење времена.

Уморност проузрокује да је дух мање осјетљивији за оно што је интересно или ново. Дух уморног дјетета може бити и активан, по, он се у исто вријеме тешко и слабо управља.

Велика хајка овог доба опажа се у захтјеву за рапидним васпитањем. У својој наглости, да се што брже сврше средње школе и фактички курз многи жртвују највећу и најсветију ствар коју траже, напме, моћ мишљања и акције. Резултати, који доказују како градске и варошке школе претјерују с духовним радом и какве конзеквенције могу одатле настати заиста криминалне.

Управитељи, учитељи и родитељи гоне дјецу на све могуће начине да издрже у десетомјесечном школском раду, раду ког је један њемачки мислилац, назвао теретом од девет камила. Здравље се жртвује за промоцију, и живо, весело дијете терети се неприродним захтјевима све дотле док једном за свагда не исчезне она природна духовна спонтаност.

Оно што дијете у уморном стању

научи брзо лапи, јер се духовне силе брзо распарложе и губе. Витална снага брже се захтијева него што се рађа. Данас предузети рад учињен је на сутрашњи рачун, и дјечији нервни систем посве је немогућан да се брани проти болести и несретних случајева.

Некоји љечници иду тако далеко па тврде да већина болести имају свој почетак у уморности. Нема спора да конштатна запетост духа руши не само весело срце и добро расположење, већ само растење. Ако се рад обавља са уморним духом и малаксалим мозгом, то се рђаве духовне навике никад не ће искоријенити.

Непрестано претјерано напрезање у дјетињству за сигурно значи слабљење могућности у одраслим годинама. Све што пролази кроз дух уморног дјетета мора имати бољег ове уморности. Свака наша мисао, свака наша акција, наш план, наша пада, наша амбиција и циљ условљава се нашом унутрашњом коинтеграцијом, нашим расположењем, а то расположење опет директно зависи од нашег тјелесног осјећаја. Велики је захтјев нашег доба, да се нађе и заведе наука о одмарању.

VIII. Класификација проучавања дјеце.

Професор *Dr. Burnham* класификује штудију дјеце у двије велике групе:

- 1.) *Антрополошка проматрања.*
- 2.) *Психолошка проматрања.*

Под првим разумијева се испитивање с обзиром на растење и здравље школске дјеце, као што су поменута испитивања *Bowditch-a*, *Porter-a* и *Peckham-a*.

Психолошка испитивања дијеле се опет у три овакве групе:

- а) *Проучавање осјета или сензација.*
- б) *Штудија виших интелектуалних процеса.*
- в) *Штудија моторичког живота дјететовог.*

ad a. У сензоричкој области дјечије моћи виђења, слушања, кушања и мирисања чињени су већ многи и многи експерименти. Најбољи опити чињени су са слушним чулом. Као резултат практичних испитивања у овоме правцу, наш учитељ *Dr. Martin Barr*, директор једног др-

1908. год. (Оно износи 1200 писаних страница велике осмине, су 320 слика, много табела, и збирком од 200 лакних психолошких експеримената). О тој истој ствари с чисто педагошког гледишта биће говора у моме „Уводу у Експерименталну Педагогију“, ког ће такођер издати поменути збор; а с психолошко- педагошког гледишта ова ће тема бити опширно изложена у нашем најновијем дјелу: „Педагошка Психологија“. Иначе о овоме види наше публиковане радове: „Нови покрет у Педагогији“ (Напредак, год. 1904.) и „Пршце из Експерименталне Педагогије“ (Школски Одјек, 1904.—1907.).

жавног завода за абнормалну дјецу близу Филадельфије, даје много лијепих поука, од којих ћемо споменути само четири:

Прво. Учитељи морају на уму имати да сваком разреду од педесеторо дјеце постоји најмање туче или више ђака, чији је слух дефективан, и који се с тога потцењују кад се сравне са осталим ученицима, који имају нормалан слух.

Друго. Дјеца, чији је слух врло дефективан или која су тотално глува, морају се подучавати у одијељеним разредима према њемачкој методи артикуласног говора и читања са усана.

Треће. У случајевима дјеце чији успјех не одговара захтјевима школским и која су непажљива, глупа и злочеста, њихов капацитет слуха мора се опредјелити згодним мјерењима. Па ако се нађе да им је слух дефективан, нег се то одмах јави њиховим родитељима и њихов положај у разреду треба тако удесити, да што више умањавате рђаве ефекте дефективног слушања.

Четврто. Школска соба не треба више да износи него 20 стопа (стопа = 0.3048 m.) у дужини или ширини, или још боље паралелограм од 25×15 стопа. Учитељ треба да је у средини једне краће стране паралелограма, а број ђака у једном разреду не би смио бити већи од 50. Ако учитељ стоји, као што је обичај, у центруму дуже стране паралелограма, то дјеца са екстремне десне и лијеве стране врло рђаво чују што предаје.

ad б. Штудија интелектуалних процеса обухвата дјечију моћ памћења, имажинације, мишљења и слично. Најбољи радови о штудији меморије јесу експерименти Dr. A. Нечајева (Рус), Маркса Лобзиена (Њемац), и Bolton a (Американац). Писац је такођер испитивао ово примарно (непосредно) памћење и то на ђацима од 8.—25. године у Мостару, Сомбору, Цириху и Америци. Преко три хиљаде ђака (које женских које мушких) испитивано је, а резултати ће се публиковати у засебном овећем енглеском дјелу, и у изводу на српском.

ad в. Моторичка област испитивања обухвата васколику штудију дјечијег је-

зика, дјетињих сигара, ручни рад, послове у забавишту, развиће хотимичне (вољне) контроле над дјечијим покретима. Најсистематичкија штудија што ју до данас имадемо о моторичкој способности јесте публиковани рад американског професора W. L. Bryan-a. Он је пронашао да су модификације што настају услед умора веће него ли модификације у напредовању тога доба; да на прилику дијете од 16 година може с оловком тако брзо ударати као дијете од шест година; да однос оваког покрета деклинује у добу од 14 година у дјечака а у 13 година у дјевојчица и да се у обију (у дјечака и дјевојчице) пред овом периодом јавља рапидно а и за ње спорије растење те способности.

IX. Практичке користи од проучавања дјеце и Психологија Младости.

Данас је тако вријеме дошло, да је за највеће сажалење, кад се просјечни учитељ више обраћа глупим него ли даровитим ђацима свога разреда. С нашим традиционалним методама чинимо неизмјерно велике духовне досаде, у колико занемарујемо и запостављамо даровиту дјецу да би се што више посветили спорој и слабо даровитој. Даровита дјеца за половину могу брже напредовати него што је то данас случај. Да је то могуће и да треба тако радити нек нам покаже овај француски експериментат.

Прије неколико година одабрано је 18 средњих ученика у Паризу, који су дати у школу неколико средњих учитеља. Ови су се учитељи зарекли: „Учинићемо све што је могуће за ове дечаке. Помоћи ћемо им свим силама својим!“ Као резултат њиховог тепоког рада око ових ђака бјеше тај, да су им ученици за *двје и по године* прешли лицеј од шест година, без и мало трага физичког растројства. Кад се знаде да постоји духовна досада, то треба на уму имати да постоје и извјесни велики принципи духовне економије.

Од изванредне је важности да је наставник познат са Психологијом добе својих ђака. Та је Психологија важнија него

ли Психологија бебе и одраслог човјека. Психологија Адолесценције или Младости (од прилике од 12.—25. године) све до данас је слабо обрађена. Проф. *Dr. Stanley Hall* и други америкашки, инглески, њемачки и француски психолози и педагози показаше само пут којим треба у будуће да греди Експериментална Педагогија.

Ја се не ћу овдје задржавати на експериментима ових аутора, већ ћу укратко да изложим некоје периоде, које се јављају у доба адолесценције:

1. *Периода рапидног растења тијела.* „*Antropometrical Papers of American Statistic Association*“ показује један случај гдје је неки дјечак у тој периоди нарастао за 8 инча више (инч износи од прилике $2\frac{1}{2}$ cm) За ове периоде не би се дјеца смјела јако духовно напрезати.

2. У доби адолесценције врло се јако истичу *прирођене тенденције*. Да би се овом злу доскочило треба употребити нарочита средства за то.

3. *Интелектуалне карактеристике* овог доба јесу:

- а.) жива имажинација;
- б.) велика нада;
- в.) чудни снови;
- г.) ватрени осјећаји (чуства) у нагјецању;
- д.) осјећаји бојазни и устручавања;
- ђ.) ђак се не осјећа посве задовољан и блажен;

ж.) социјални и етички импулзи постају јачи; идеја о позиву и будућности бива све живља;

з.) филозофска спекулација тиња — стављају се најдубља животна питања, као о Богу, бесмртности, добру и злу и т. д.;

и.) религијско интересовање кулминује у овој периоди; ђаци средњих школа одговарају на све проблеме и хоће да имају своје „сопствено“ гледиште на вјеру;

ј.) у овом добу постоје и периоде депресије; ђаци су за неко вријеме меланхолици. Тако је и с млађим ђацима; и они некако отупе и пролијеће се. Овдје је врло неопходна симпатичка особа наставника прави Ментор младог човјека, који је сваки час на раскршћу контрадикторних путева.

к.) У овој периоди ђаци не ће да имају великог туторства над собом. Дјеца хоће да су људи. Оци наши често пута гријеше по своје дијете увијек сматрају као малу бебу, па ни мрднути не смију без његова знања. Овдје је вријеме да се развије осјећај одговорности. У старијим разредима, а особито у вишим средњим школама с ђацима треба поступати као с људима.

л.) Постоји извјесна периода гдје ђаци (особито виших разреда средњих школа) не трпе велику строгост и често пута штрајкују под притиском круте дисциплине.

љ.) Ови ђаци хоће независност, слободу мишљења; хоће да им се говори у другом лицу мужине и да се зову са „господин“ и „госпођице“.

н.) у ово вријеме избија на површину и ђачка уображеност и давање важности самом себи. Ово се доба тиме карактеристично што хоће све да зна и умије; ђаци тада мисле да више знају него ли и сами њихови професори и о највећим мислиоцима олако се изражавају; њихов је суд увијек готов за сваки проблем. На ово треба нарочито пазити и опрезан бити у осуђивању оваких ђачких испада, који су посве нормални.

њ.) Интересовање у умјетности врло је дубоко а мишљење у литератури већином се мијења према осјећајима. Стога настава у књижевности треба ово да има на уму; она треба да идејализује афекције.

о.) У овој периоди јавља се доба кад су ђаци врло неспретни и неумјешни, врло се лако даду надражити и наљутиги.

п.) Младић се годинама бори са мислима, који позив да одабере.

р.) Често се пута јавља бојазан од смрти.

с.) У тој периоди јавља се и доба сумње и скептицизма.

т.) Религијски се осјећаји врло мијењају. Од 12.—15. године ђацима је драго да иду у цркву а послје тога ови осјећаји све то слабији бивају.

Женске имају јаче осјећаје за цркву од мушких; но, они се ипак у томе слажу

што у обојих то интересовање расте од 12—15½ године а после тога опада.

На послетку у добу адолесценције јавља се и т. зв. »Sturm und Drang« периода. То је доба револуционарног духа, који из свог програма брише ријеч „немогуће“. У овој доби нарочито се јавља:

- α) непотпуни смисао за грјех;
- β) бојазан од вјечне казне, и
- γ) болесни развој савјести за неко вријеме.

То су у неколико врло, врло грубих црта резултати давањих мање више несистематских експеримената о доби адолесценције, доба, које је од еминентне важности по наставнике средњих и виших школа и њихову дидактику, која је посве друкчије природе од дидактике основних школа и забавишта.

Х. Завршетак.

Све се мора базирати на темељу дјечијег, ђачког психо физичног развоја. Дјете при игри, при вици и лармању, у школи и на дому, кад је насамо и у друштву открива нам праву елементарну Психологију. Сваки велики васпитни реформатор бјеше велики пријатељ дјеце и живио је с њима у највећем додиру.

Учитељи по правилу гријеше што никако не проучавају природу дјечију, они

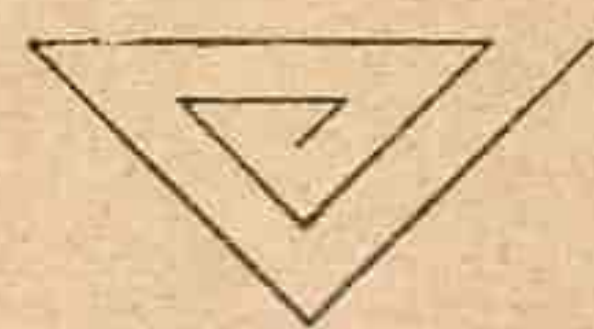
то чине врло површно, од ока. Три су узрока томе:

1.) Они сматрају да се њихова радња састоји више у простом давању часова, или у извањању различитих информација него ли у „васпитању“ или развијању дјечијих духовних способности.

2.) Они уображавају да имају довољно знања о дјетвњству из сопственог сјећања на своје ране године, заборављајући да су то неколико тамних и мистичких остатака више случајне него ли карактеристичке природе.

3.) Многи мисле да је доста ако се прочита какав психолошки уџбеник. То је највећа заблуда коју може наставник учинити.

Примјера ради у дискусији о вредности различитих наставних предмета постоји позната контраверзија, која се вуче између оних који хоће и који не ће да се грчки и латински остави у средњим школама. Да ли се то важно питање икад расправљало на темељу праве природе дјечије?! Завсга је крајње вријеме да се колективан дух братимства васпитача поврати на субјект васпитних врједности. Лијепо кажу ријечи Dr. Krohna, које смо узели за мото, да је највећа педагошка потреба нашег доба проучавање дјетета, ђака, и да је то основица педагошке методе.

МОЈОЈ СЕСТРИ АЛЕКСАНДРИ.

Када бејасмо деца безазлена,
За јад и тугу нисмо сејо знали
То беху дивна и сретна времена,
Ах сад су моји снови у прах пали...

Сад када свако од човека бежи
Ком судба крута сзе мило одузе.
О, бол би можда био много тежи
Да и ти са мном сад не лијеш сузе.

Ти бољу моју разумеш једина
Ко анђ'о чувар што бедника штити.
Душа је твоја нежна к'о струк крина,
Је л', ти ме нећеш никад оставити?!

Вел. Кикинда, 3. новембра 1907.

Дим. П. Стојшић.

ПЛАВО ЦВЕЋЕ.

— ИЗ КЊИГЕ СПОМЕНИЦЕ. —

I.

Споменица твоја! — Ох, како ми мило,
Па баш први листак ја први да пишем!
Како да ти кажем? — Па куд би се скрilo:
Да са лепом жељом према теби дишем?

Нек се овом књигом, твоја младост слави,
Нека твоју нежност успомена краси;
Нек те сваки свуда лепом срећом здрави,
Нек мирисно цвеће кити твоје власи! —

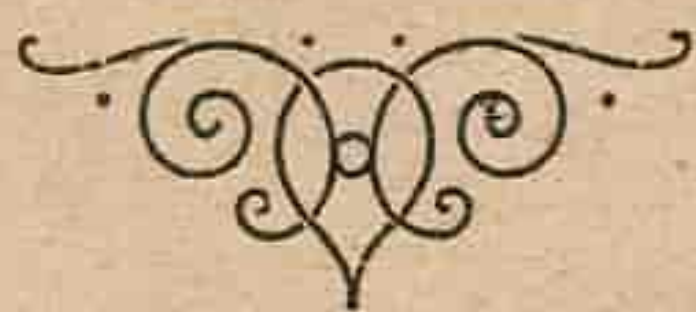
Смедерево, 22. окт. 1907.

II.

Младост је за песму пролеће и цвеће,
По свежем се лицу блажен осмех зари;
Младост лаки уздах нежна љубав креће,
Очи пуне сјаја пламена и жари...!

А кад старост приспе, кад оголе гране,
Познаћеш је одмах с тешких уздасаја:
Жуто свело лице траје задње дане,
Очи пуне суза — ал' немају сјаја...!

Бор. Л. Ценић.

НАДА...

Дуго чекам на те, сунце мило моје,
Да ми пошљеш зрачак од светлости твоје;
Да обнови живот у увелом телу,
Што се тихо ближи самртном опелу.

— — — — —
— — — — —

Али њега нема...

Још ми драга нада, душу, тело крепи,
Ах! доћи ће, доћи, изневерит' не ће;
Али срце болно оно јако стрепи,
Да не свене младо као росно цвеће.

Вук.

Рад добротворних задруга Српкиња.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 5. (18.) новембра о. г. под председништвом своје начелнице, г-ђе Јулке *Радовановићке*, у којој су узете на знање захвалнице г-ђе удове Софије Адамовићке наше чланице, на исказаном саучешћу у губитку њене рано преминуле снахе Наталије Адамовић рођ. Стефановић и Привредников допис, којим се тражи, да госпође, што траже од њега девојчице за услугу и поуку, пријаве то преко ове задруге. — Продужена је припомоћ и за ову школ. 1907—8. год. питомици и филозофу будимпештанског свеучилишта, г-ђици Мари *Драгић*, са 12 К месечно. — Прочитани су разни позиви на забаву од месних и страних корпорација, и узети су на знање, и одобрен је послат прилог од 10 К у Двор (српском Соколу 5 К и 5 К на подизање срп. осн. нар. школе.) — На молбу госп. Јована Медурића, учитеља туријског дат је прилог од 10 К на потпору удове С. П., а тако исто дат је прилог од 10 К на подизање српске правосл. реалне гимназије у Кореници. — Како је задруга већ дала свој прилог у корист подизања споме-

ника пок. Милици *Стојадиновић-Српкињи* и како је мимо тога растурила један део Споменица, што је на ту цел издало Девојачко Коло у Београду, налази, да је од своје стране довољно учинила за ту цел, те узима на знање допис посестрима иришке Добротворне Задруге Српкиња, која се у тој ствари обратила на ову задругу. — За набавку огрева (дрва) сиротим удовицама за ову зиму, одредио је одбор 260 К, а толико исто и на одело сироте школске деце и умољена је г-ђа начелница, да набави и подели дрво сиротама, а за набавку одела умољене су подначелница г-ђа Марија Плавшић и одборница г-ђа Катица Меанџићева.

Приједор.

Добротворна Задруга Српкиња у Приједору приредила је на Ваведеније, као на дан своје крсне славе, забаву с игранком. Пре подне ишло се у св. цркву, а после службе божије резао се славски колач и светила водица, а за тим је одбор задружни примао честитања. На литургији и при освећењу водице

и резању колача певало је срп. певачко друштво »Вила,“ а тако исто суделовало је ово друштво и у вече на забави својом песмом. На забави је свирало месно српско омладинско тамбурашко друштво.

Сомбор.

Добротворна Задруга Српкиња Сомборкиња прославила је на Ваведеније о. г. своју крсну славу на овај начин: Чланице су корпоративно одстојале службу божију у св. Ђурђевском храму. После службе божје обављено је водоосвећење и резао се славски колач у великој дворани срп. осн. нар. школа у средишту, после чега је парох, г. Милутин *Гавриловић*, изговорио сходну и лепу беседу за ту славу. Кумовску дужност вршила је том приликом г-ђа Персида *Милојевић*. На појутарје Ваведенија пре подне обављен је свечан парастос преминулим задругаркама у св. Ђурђевском храму и потом је раздавано сиротој школској деци одело, које је та задруга набавила.

Девојачко Коло, као подружница ове задруге одржало је већ две своје седнице, у којима су говориле и читале своје писмене радње г-ђице: Марија Радић, Стеванка Пандуровић, Мила По-

повић, Јованка Павловић, Љубица Благојевић, Зорка Средојевић, Катица Градић, Смиљка Глибоњска и Јованка Дада. Већим делом говориле су и читале о српској и француској књижевности, а нарочито о срп. књижевним делима Војислава Илића. Даље су расправљале о архитектонској вештини у опште и о српској напосе. Ако наше госпођице Сомборкиње и даље овако истрајно потерају свој умни рад, подићи ће и себи и народу углед.

Сентомаш.

Добротворна Задруга Српкиња Сентомашкиња имала је у недељу 4. (17.) новембра о. г. своју јесењу редовну главну скупштину, која је узела на знање извештај о прошлогодишњем раду и за тим прешла на избор часника. Изабране су поново за начелницу (председницу) врла г-ђа *Зорка Стеве Дућерског*, а за подначелницу и даље вредна г-ђа *Софија Вељка Загорце*. Овај избор пружа нам јемства, да ће и ова наша задруга у досадањем духу радити и да ће у будуће још живљу радњу развити у корист нашег милог Српства, које тако жељно и радо очекује њихове помоћи.

СУСРЕЛО СЕ ПРОЛЕЋЕ И ЗИМА.

„Савила се бела лоза винова . . . .

То не била бела лоза винова . . . .“

(Народна песма)

Сусрело се пролеће и зима, —

Загонетно то изгледа свима,
Јер каква би ово била клима:

Зими ј' топло . . . а пролећу — зима!

Ал' тако је. Само да докажем,

Морам ево још ово да кажем:

»То не било пролеће ни зима«,

Већ — снаш *Манда* и њен »слатки« *Тима*.

Београд.

Она цветак у бујноме цвату . . .

Њему више од шесет на врату . . .

Али судба, ил' ђао их веза,

И уз брачни иго чврсто свеза . . .

* * *

Сад ће ваљда јасна бити свима

И та такс немогућа клима:

Сусрело се пролеће и — *Тима* . . .

Њему ј' топло . . . а пролећу — зима!

Др. Казбулбуц.

ЦРНА НОЋ.

Беше ноћно доба . . .

На пољу је беснила страшна бура;
небо се натуштило, мислиш хоће да прогута својим црним чељустима целу земљу.
Невине сјајне звезде од те страхоте се

скриле у бескрајност, да не буду и оне сведоци ноћне непогоде и злог времена. Облаци се муњевитом брзином утркују, а пут им осветљаваше извијугана муња, којој често врло брзо слеђоваше ужасан пуцањ грома.

Ноћ беше страшна...

Свако се живи завукао у свој закутак; шћућурио се у постељу, па из ње узнемиреном и несталном пажњом посматраше, шта се све на пољу збива.

Од тог ужаса и непогоде уздрхтало тело и узбуркана душа не може да трене, никоме се не спава, а и ко би то могао да чини на тако страшној ноћи?

Почне понекад и која кап кише да ороси жедну земљу, али бесни ветар не дозвољаваше никоме доминирати: растера је, те се једино чује његово тужно, непријатно фијукање. Мало и престане, као да неког очекује, да затим још јачом брзином и већом снагом настави свој гњев, којег тек онда донекле утоли, кад уклони и очисти испред себе све оно, што му је на путу сметало...

Мало по мало па се појави и по која звезда, која затрепери јачим сјајем него обично, ваљда хотећи тиме да надокнади све оно, што је пре тога пропустила.

*

У тако црној ноћи на тако страшном времену ни псето се не миче из свог легалишта и оно бега испред непогоде и ноћне страхоте... Па ипак има једно Божје створење, које лутајући по тој суморној и бесној ноћи, тражи себи мира, тражи свом ојађеном срцу бар кап лека. Његово се срце потпуно слаже са овом ноћи, јер у њему је све тако страшно, мутно и облачно као и на пољу. И њега узнемирују муње и громови, који му не дају да хладно размишља, него га понесоме у понор очајања, туге и убитачне меланхолије.

Седео је у својој соби крај отворена прозора; налактио се, а укочен поглед упро у наоблачено, узбуркано небо и тек понекад га тргне из тог заноса ватрена муња и прасак грома.

Коса му разбарушена, очи мутне, сабрано му чело орошено капљицама од зноја, а усне му дрхћу, као да нешто шапућу, само што то шапутање не изгледа на разговетан говор. Више би пута устао, усправио се, превукао десном руком преко знојавног чела, згрчио пе-

снице, и затим руке немарно хитнуо поред себе и нагло сео. За тренут ока би се тргао, те још јачи поглед управно к небу, а усне му још већма дрхтаху и зној га још већма обливаше...

Наједанпут скочи, пређе неколико пута преко собе уздуж и попреко, а затим узевши шешир у руку, готово ван себе изустити: »Идем... ја морам ићи, морам ићи одавде... тамо... Ноћ је погодна за мене. Ја идем к њој, да узмем од ње последње збогом; да је молим да ми опрости, па онда... онда ћу отићи, да се никада више и не вратим.«

После тих речи нагло отвори врата, држећи шешир у левој руци, с разбарушеном косом појури на улицу и упути се к северној страни улице. Није ишао, управо летео је, као да га нешто собом носи. Савио је у прву споредну улицу, а потом се упутио опет другом главном улицом, која води крају вароши. Што ветар брже и он брже, а сјај од муње огначаваше му пут. Ништа он не види, нити чује, иако се ветар, муња и грмљавина такмачише, које ће од њих пре да привуку на себе пажњу ноћникову.

Изишавши изван вароши, упутио се право десном стазом, која води између два дрвореда. На крају дрворедова беше ограда са доста ниским вратима и капијом. За тили часак прескочи он ту капију, па продужи пут даље првом, другом и трећом стазом. Често је пута запео за који цбун, или камен, али га то није много бунило, он је само даље гредио.

После подужег тумарања по тим уским неспретним стазицама, доспе он до једне клупе, на коју више паде, него ли што седе; након неколико тренутака већ беше обема рукама обгрлио ледени камен, на који потоком капљаху сузе једног несретног покајника...

Беше он на гробљу, на гробу своје преминуле драгане, која га је из дна душе своје волела, а због кога је и у гроб легла. За љубав његову жртвовала је све на свету: оца, мајку, брата и родбину само да се засити сласћу млађане љубави! Преко родитељске воље му се обећала, напустила родитељски дох, јер се надала,

да ће њихова међусобна љубав све то надокнадити...

И после тих нада, после тог ведрога и плавог неба у машти створене јој будућности, одједном се све претвори у црну ноћ, у тугу и жалост, очајање, које је доведе до..... самоубијства.

Он јој постаде неверан.....

Ено га, где клечи пред њеним гробом, гуши се у сузама, а изнемоглим, дрхтавим рукама стеже на груди ледену камену плочу од гроба своје верне драгане, која га је страсно, искрено љубила...

Кроз испрекидано јецање разносаше бесни ветар покајничке речи несретног младића, који није знао уважити оно бесцен благо, него га је тако у бесцење, тако кукавички одгурнуо од себе... Ал' сад га верни и страшни пратилац опомиње на учињено недело, савест га мучи; она га је и довела на гроб, да ту открије своје неверство, због којег посташе обоје несретни.

Од оно доба, откад њу у туђини, од својих презрену и остављену, изнесоше на место, где ће вечни санак боравити; од оно доба, одкад њено верно срце оштрим ножем рањено преста куцати — од тога дана беше рањена и помућена и његова савест; он више не беше спокојан, јер га је сенка невине жртве на сваком кораку пратила, а неки му је непознати глас неизбежно шапутао: »Неверниче, зликовче!«....

У његовој души и његовом срцу, беше од то доба страшна ноћ, која беше много страшнија од ове ноћи....

Љубећи камену плочу из гласа је ви-као: »Јело, ја сам невера, а ниси ти! Ја сам пред светом хтео тебе да оцрним, да си ти невера, само да сакријем бестидност и неверство своје; да твојом невином и безазленом душом очистим прљаву душу моју; али нисам успео! Ти си у гроб легла, а ја.... ја сам остао, да своје искајем. Само ја своје не могу искајати, јер ја сам највећи зликовац на свету, којег су и земља и небо проклели; ја немам места ни овде, ни тамо...

Опрости ми!... Ал' не, ти ми не можеш опростити, јер ти за мене милости не-

наш... Боже... молим ти се, опрости ми ти!«

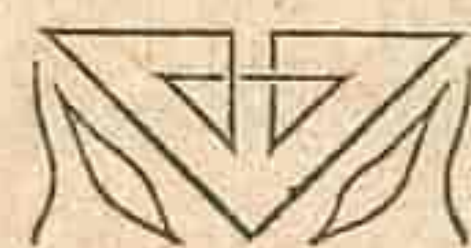
Ветар мало престаде дувати. Звезда прожмирка иза облака. Од гробљанске стране се зачу један, а потом други пуцањ револвера.

*

Време се све више и више стишавало, а зора је својом румењу већ почела да осветљава васпону. На гробу поред једног усамљеног, новог гроба, не далеко од мале дрвене клупице, левом руком обвијена око каменог крста лежала је једна укочена људска лешина, на коју милостива зора просипаше своје јутарње сунчане зраке.

Сомбор.

К. Стојачић.

ИЗГУБЉЕН РАЈ.

ДРАГ. Т. ПОПОВИЋ.

Често те у сну снивам,
Моја љубави!
Често те тако виђам,
Цвете убави.

Јакшић.

Као диван пролетни чар, кад на земљицу падне, као кад зорица рујна по-моли своје румено, невино, насмејано лице мајског пролећа таква беше и ти љубави моја. О, дал' беше икада срећнијег бића у човечанству од мене. Чињаше ми се, као да ми свако завиђаше што те љубљех. Ти бејаше: чила, ведро, увек насмејана. Ти бејаше нежна, као росица мајскога пролетњег јутра! — — — — —

Одавна жега пече. Жарки су дани несносни. Све вене. Па и ти, љубави моја, и ти си сагла своју чедну главцу! Плачно тужно! Румен ти са твојих обрашчића нестане. Веселост твоју замени туга, јад. Шта ли ти је? Зар те нисам брижљиво неговао у срцу свом? Па ни роса јутрења, жаркога дапа није у стању да те развесели. Ти си тужна. Ох, свела си љубави моја. — — — — —

И небо плаче. Са голих грана мири-
сних липа падају кишне капљице. По-
мислих тада на тебе љубави моја. Ситна
киша пада, сурп облаци се вију. Мноме
овладала монотонија; око срца ми се оба-
вила туга. Каткад ми задрхта срце, на
очи сузе навру, оплакујем љубав своју.
Са торња малене црквице зајеча дрхтави
звук звона малена, јавља ми да си ми
са свим угинула љубави моја, првенче
невине младости моје — — — — —

Фијуче бесни северац. Снежне паху-
љице од јаког мраза смрзле о тле, да их
није у стању ни бесни оркан да подиг-
не. Налакћен седех код прозора, гледах
у природу, сетих се тебе љубави моја.

Из груди ми се оте тешки уздах наме-
њен теби, али га бесни вихор разби, не
стиже к теби. Ветра весело пуцкара.....
Искочи једна малена жишка на под.
Прво бејаше сјајна, па све тамнија.
Блесну још неколико пута па се угаси.
Тешким болом, искиданом душом сетих
се, љубави моја, да си се и ти тако уга-
сила. — — — — —

*

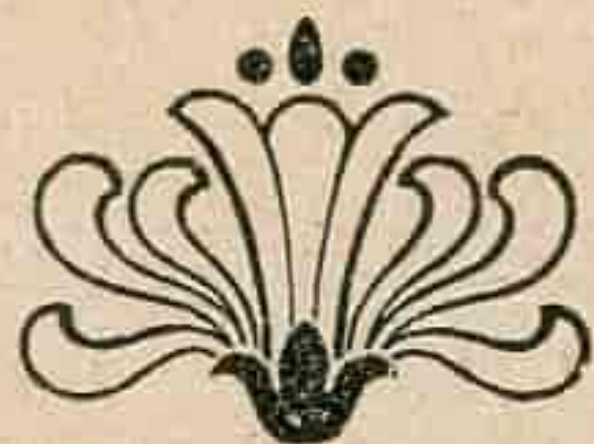
*

*

Ал' ево већ зора свиће
И ево прође сан,
Ал' тебе нема, нема —
Нема да сване дан.

Лакшић.

29.-VII-1907.
Смедерево.

СТИХОВИ ЋОРАНА.

Стихови су нашег Ал-Корана
Правоверним најчистија храна:
Ми једино Благог признајемо...
Другог Бога ми не познајемо...

Слава Богу, Господару света,
Створитељу мирисава цвета;
Слава Богу — извору свезнања —
Господару судбенога дана!....

Тебе, Боже, ми обожавамо,
И по добру сви упознавамо;
Тебе смерно у срцу носимо,
И од тебе милости просимо...

12. VI. 1907.

Јединствени, Милосрдни, Благи,
Царе вечни, Господе предраги!
Упути нас на стазу спасења,
Сачувај нас од свих искушења...

Упути нас на стазу одбраних —
Правоверних *Тобом* изабраних,
А не оних што због мисли луде
У тамнини без светлости блуде.

Тебе, Боже, у срцу носимо —
И од Тебе милости просимо:
Милосрдни! Чувај нас од зала
На бранику *наших* идеала...

Чед. М. Шљивић.

**Остатина пок. патријарха Георгија Бран-
ковића.** Довршен је попис и процена оставине
пок. патријарха Бранковића и нашло се, да цела
оставина, које у стварима, које у готовини из-
носи: 1,098 000 К. Од тога припада једна поло-
вина, по опоруци патријарховој, његовом зету
Милану Максимовићу, велепоседнику у Осеку, а

друга половина срп. народним фондовима за
просветне цели. Према овом и оном, што је за
живота давао пок. патријарх износи његова оста-
вина за народне цели око милијун и по круна.

Девојачки Соко у Новом Саду. Још лане
је основан Девојачки Соко у Новом Саду. Онда
се говорило, да Девојачки Соколи не могу бити

засебне дружине, него одељења мушких сокола; али су девојке ипак хтеле да су засебне дружине и послале су засебно своја правила на одобрење, али ова нису одобрена. Сад се девојке наше поново искупили 20. октобра о. г. и решиле, да прошире свој делокруг рада, т. ј. да се не скупљају само на телесне веџбе, већ да узму у посао и певање, приређивање забава и да за сироту и слабуњаву школску децу подигну колоније, где ће се о феријама школским деца на здравом и чистом ваздуху крепити, а за школско доба, да им се даје здраво млеко за храну. Осим тога настојаће, да оснују своју књижицу, у којој ће читати разна поучна и забавна дела и о њима разговор водити. Временом мисле, да оснују и радничку школу за женску децу. Друштво ће пропагирати даље српску мисао и срп. нар. школу и сузбијати луксус и моду из женског друштва. У присуству 25 девојака конституисало се друштво поново и изабрало г-ђицу Анђелију *Сандићеву* за председницу, г-ђицу Јулку *Ђурчићеву* за тајника, а за благајника: г-ђицу Драгу *Џејић Косићеву*.

Дружина српског народног позоришта приспела је 22. новембра о. г. из Осека у Нови Сад и 25. новембра отпочела своје представе. Остаће у Новом Саду пуна три месеца и онда ће, по свој прилици, отићи одавде у Сомбор.

Положен темељац новој згради Саве Текелије. У Будимпешти на месту, где је била зграда великог народног добротора Саве Текелије, названа »Текелијанум«, подиже се нова величанствена зграда, у коју ће се утрошити око 600.000 К. Тој згради ударен је темељац у недељу 4. (17.) новембра о. г. у који је смештен бакарни ковчежић са споменицом на пергаменту. Освећење је обавио епископ будимски господ. *Лукијан Богдановић*, уз асистенцију многих свештеника, а у присуству потпредседника патроната Текелијанума г. *А. Хаџића*, председника Матице Српске и многог отменог мушког и женског света. Леп говор је држао том приликом управитељ Текелијанума г. *Штеван В. Поповић*.

Добротворна Задруга Српкиња Панчекачких приредила је забаву с игранком, у суботу 10. (23.) новембра о. г. уз пријатељско суделовање тамошње три српске певачке дружине: црквеног, »Венца« и занатлијског друштва.

Добротворна Задруга Српкиња Вршчанака, приредила је на божичне поклоне о. г. своју уобичајену *расолску гозбу*, после које је настала игранка. Ова се забава приређује тамо скоро сваке године тога дана а чист приход од тога намењен је на одело сироте српске школске деце.

Верени и венчањни. У недељу 11. (24.) нов. о. г. венчала се у овдашњој св. саборној цркви г-ђица *Олга Бајић*, ћерка г. Владимира Бајића, а сестра г. др. Лазе и Исе Бајића са г. *Павлом Јуришић-Штурмом*, поручиком у кр. срп. војсци у Београду. Срећно да Бог да!

Забава. Добротворна Задруга Српкиња у Приједору приредила је на Ваведеније забаву с игранком, у корист своје благајне.

Црквена општина за сироту децу. Српска прав. цркв. општина у *Панчеву* задела је и ове године из фондација: А. Вујића, Хр. Врањешевиха и А. Георгијевића око 100 сироте српске школске деце из осн. нар. школа. Подељено је 45 пари мушког и 54 пари женског одела и утрошено је на то 1305'60 К.

50 годишњица. Уважени почасни прота врањевачки, г. *Милош Рајковић*, прославио је на Аранђелов дан о. г. 50. годишњи својучитељски и свештенички рад. У тој прослави, како смо извештени, учествовало је сво Врањево (Арач) и суседно место Тур. Бечеј, јер је госп. Милош Рајковић врло обљубљен и поштован старешина у та два српска места. Желимо му од Бога још дуга века, да може послужити народу своје тако радо и весело као и досад. Живео!

Одликовање. Литерарна дружина српских учитељских приправника у Сомбору »Натошевић« ценићи заслуге г. *Славка М. Косића*, учитеља у Мостару, као бившега председника те дружине, изабрала га је на својој последњој седници за свог *почасног члана* и уручила му почасну диплому. Г. Косић је као приправник неуморно радио око напретка и развијања ове установе, зато је и заслужно, да га »Натошевић« одликује оваком лепом пажњом. Ми му искрено честитамо!

Српски Соко из Карловаца, приредио је 10. (23.) новембра о. г. своју забаву уз учешће новосадске трговачке омладине и женског одељења Соколица из Шида, у Новом Саду *јавну веџбу с игранком*. Забава је била добро посећена и донела је лепе моралне и материјалне користи истом друштву, које је наменуло чист приход на подизање зграде за карловачки Соко. Тога ради се примају и добровољни прилози са захвалом.

»Предница«, дружина учитељских приправника у Сомбору одржала је своју заказану забаву, која је у сваком погледу добро испала. Песме и остали прикази (као »Херцеговачко робље« и »Србинове гусле« у живој слици) задовољили су у свему многобројну публику. Г. Блажек, проф. Светозар Дамјановић и учитељица Видосава Летић, као редитељи заслужују похвалу. Чист приход од те забаве износи: 429'35 К, који се прикључио фонду за оснивање интерната српске учитељичке школе у Сомбору.

Изједначење старог и новог календара. Неки наши листови донели су вест, да је изаслата руска анкета, под председништвом великог руског кнеза Константина Константиновића довршила свој посао око изједначења старог и новог календара и да се сложила с тим, да се стари календар (јулијански) већ идуће 1908. године помакне с 13 дана у напред тако, да се од месеца фебруара идуће године одузму 13 дана, те

би место 1. фебруара писали одмах 14. фебруар. Ствар треба да добије још одобрење од руског св. синода. Ако се то обистини, онда ће набрзо и наши синоди и наше црквене власти усвојити то и ми ћемо доћи једном до тог, да водимо један календар и да у једно доба светкујемо сви хришћани празнике и свеце своје.

ЧИТУЉА

† **Ангелина Грбић.** Наш пријатељ Гавра Грбић, срп. нар. учитељ новосадски и члан управног одбора срп. учит. конвикта у Новом Саду, изгубио је своју добру супругу Ангелину рођ. Куљанчић, 19. новембра о. г. напрасном смрћу у 49. год живота. Покојницу оплакују поред супруга три сина: Борислав, Анђелко и Драгољуб и три кћери: Златинка, Невенка и Видосава, снаја и два унучета. Лака јој црна земља!

† **Др. Ника Максимовић.** Међу старијим нашим борцима за политичну и народно црквену самосталност на овој страни, налазио се у првим редовима и пок. др. Ника Максимовић, поседник из Сомбора, који је у суботу, 17. новембра о. г. оставио овоземни живот и отишао у вечни покој. Родио се у Сомбору 1836. г. и по свршеним правним наукама био је биран тамо у два маха за посланика на земаљском и на народно-црквеном сабору. На овом црквеном сабору био је биран за потпредседника и од постанка наше автономне црквене управе, био је све до пре две године члан Школског Савета и његов потпредседник. Вечан му спомен!

† **Софија уд. Веселиновић,** мајка одличних Срба Александра и Стевана из Винковаца, упокојила се на Аранђелов дан о. г. Вечан јој спомен!

† **Даринка Страјић рођ. Поповић.** Наш уважени пријатељ и прота вел. бечкеречки, госп. Ђура *Страјић*, изгубио је 1. (14.) новембра о. г. у 43. години живота своју милу сапутницу, г-ђу *Даринку*, ћерку пок. епископа темишварског, Никанора Поповића, вредну одборкињу и потпредседницу Добротворне Задруге Српкиња Вел. Бечкеречкиња. На 25. годишњој прослави Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња, 1905. год., заступала је овде вел. бечкеречку задругу. Оставила је за собом неутешног супруга, проту Ђуру, три удомљене кћери са три зета, једну неудомљену кћер и два сина, унука Александра Николића, сестру Неву, удату Милин и осталу родбину, који оплакују овај велики губитак. Мир пепелу њену!

На опелу се са покојницом опростио преч. госп. Драгутин Мојић овим говором:

Тужни зборе!

Сасвим изненадно и неочекивано разнео се јуче по Бечкереку нашем тужан глас: протинице Даре нема више међу живима, она је умрла; а тек пре неколико дана и говорисмо с њоме и виђасмо је на дому и на улици: као увек ведру, здраву и расположену — па зар тако брзо да наиђе страшни час смрти? Занемела су дакле за увек она уста, која не просипаше ни зле речи, ни погрде, ни клетву никад ни на кога; престало је купати за увек оно право и добро српско срце, у којем не беше места ни злоби, ни зависти, ни мржњи; срце, које је правом материнском љубављу љубило децу своју, а сестринском искреном љубављу својом цело Српство, срце, које по племенитој доброти није умело мрзити ни непријатеље своје; одлетела је Богу Свемогућем, добра племенита душа, која је створена била да утеши тужног и невољног и да се смилује кљасту и слепу, гладну и жедну. Па колико пута само за кратко време мојег поповања овде, сведоком бејаш у дому проте Ђуре: кад наиђоше и кљаста и слепи и гладни и жедни, и нико не изиде из дома тог, а да га протиница Дара није даровала или јелом или новцем, или одећом или обућом.

Рођена и одрасла у кући честитог и родољубивог свећеника српског, Светозара Поповића, потоњег народног владике Никанора у китњастом Срему у убаву сеоцету Бачинцима, она је већ у првим данима детињства свога упила у душу и у срце своје жарку љубав очину према Српству — и та је љубав престала тек издисајем њеним. Она се поносила Српством својим као и Баба Њззин, зато је с вољом пратила и јавни живот народни и лепу књижевност нашу тако, да си са њом, као са ретко којом Српкињом могао повести озбиљан разговор о књижевности као и о политици. Оставши прерано без матере — морала је бити у дому очину домаћица мала од 10 година, а сестрама својим друга мати.

А када је са другом својим, онда попа Ђуром, основала дом себи и огњиште своје, беше то прави дом свећенички српски и у речи и на делима. Као што оно мудро каже пословица наша: „Кућа не лежи на земљи, већ на жени“, тако је баш свећенички дом прво попа а потом проте Ђуре Страјића заиста лежао на жени: на попадији и протиници Дари, јер је она била душа дома својег, душа увек ведра, увек расположена и насмејана, а не мргодна, зловољна, туробна и досадна.

Благословена обилним породом отхранила је Српству шесторо деце: четир кћери и два сина. Три је кћери удомила и збринула, а троје нејачи оставила неупућена у живот, неискусне и малолетне још. И баш ту и лежи сва тежина и неочекивана смрт протинице Даре; јер шта ће та нејач без мајчине руке, без мајчиног топлог

срца, туђа рука не милује меко, туђе срце не загрева груди; па још свећеничка нејач! Отац по позиву својем свећеничком заузет разноврсним пословима и у св. цркви и у народу, — тешко доспева да децу своју помилује, поучи и у живот упућује те он је по готову само гост у кући, али досада добра, брижна и љубљена мама лежи ето хладна, непомична и са прекрштеним рукама спремна је другом, бољем, вечном свету; где царује љубав и правда и где нема мржње и зависти, ни грешнога оговарања.

Двоструко је тешка црна жалост над још отвореним гробом овим: прво, што је у најбољим годинама затворила очи добра и права српска попадија, друг и сапутник свећенику протопопу, уман и разуман друг; а друго: што је малена и слаба нејач њена остала без нежног загрљаја и топлих груди љубљене матере. Така жалост утехе нема; такмичење губитак не накнађује се ничим и никад — на овоме свету.

Бог свемогући нека улије снаге олу-удовцу, да нејач твоју и своју поред свог тешког позива, на добар пут живота изведе, а тебе протинице Даро свемогући и праведни Бог, за све добро што си као одана супруга, нежна мати и добра Српкиња на овом свету за кратког живота твојега учинила праведном наградом небеском достојно награди. Нека ти је слава и вечан спомен!

† **Миленко Јосимовић.** У Тителу је преминуо напрасном смрћу Миленко Јосимовић, начеоник (фесолгабир) среза тителског, а брат

нашег пријатеља и пароха молског г. Душана Јосимовића. Покојник је био тек у 35. години живота, а хвале га, да је био питома и добре нарави и да је био велик пријатељ свом народу. За њиме жале поред брата му и снахе његова верна љуба Зорка, наша претплатница, а жале и чиновници и другови му. Лака му била црна земља!

† **Госпава Радуловић.** У цвијету младосми своје, у тек 24-ој години живота преселила се у вјечност добра и честита Српкиња Госпава Шпира Радуловића рођ. Радовић родом из Херцег-Новога, Бока Которска. Далеко од тужних остарјелих родитеља, сестара и већег дијела својте и пријатеља, далеко од миле јој домовине за којом је увјек чезнула, данас је данас је ова туђа земља покрива! Доброј покојници, уз ожаљеног јој супруга и два јој се брата Мирко и Миљаш овђе налазе, те уз осталу своју и велики број пријатеља, које је у нашој колонији стекла, достојно је ожаљена и до вјечне куће допраћена била. И овдашња Задруга Српкиња чији је члан утемељач била, одала јој је своју пошту, положивши цвијеће јој на гроб јој, те присуствовањем свих задругарака спроводу јој.

Нека добри Бог пружи утјехе уцвјељеним, а њену душу прими у рајске дворе.

Сан Франциско, 24. нов. 1907.

О. С. З.

П Р О В Е Т А.

МИТРОПОЛИЈА КАРЛОВАЧКА.

На позив Школског Савета у Срем. Карловцима решила је срп. православна црквена општина у *Вршцу*, да жели подићи у свом месту *српску православну вашу девојачку школу* и нуди за њу стан, послугу и огрев.

Оваким позивом позване су и друге веће срп. прав. цркв. општине у Митрополији Карловачкој, да се изјасне, желе ли имати у своме месту српске правосл. више девој. школе и шта нуде од своје стране у пом.ћ. Надамо се, да ће и друге наше општине тражити то, јер је данас од претежне важности подизање оваких завода особито у оостраним угарским крајевима.

Државне власти потискују сасвим из основ. нар. школа српски језик, те ће сав терет националног образовања пасти за коју годину једино на наше матере; за то морамо у првој линији спремати будуће матере; за тај национални васпитни позив. Државне оваке школе и разни калуђерички заводи, који су обично расејани по оостраним нашим крајевима, подигнути су баш тога ради, да нам одрођавају матере, а ми то не смемо допустити ма нас највећих жргава стало. На посао, дакле, сви као један човек. Деца вас моле.

С Р Б И Ј А.

На молбу грађана Лесковачких, а на основу указа Краља Петра од 20. септембра отворила се у Лесковцу (Србија) приватна четвороразредна *женска гимназија*. Ова је гимназија

сместена у згради државне тамошње гимназије, а управу је примио г. Јеремије *Топаловић*, управитељ пете гимназије. У женској гимназији уписало се већ преко 20 ученица.

КЊИЖЕВНОСТ.

»Српски Учитељ«, зваће се нов школски лист, што га од идуће 1908. године покрећу српски учитељи из краљевине Хрватске и Славоније, а који смо у последњем броју нашег листа приказали под насловом „Српска Школа“. Ова промена је за то учињена, што српски народни учитељи из Босне и Херцеговине већ издају један педагошки лист под насловом: „Српска Школа“.

Календари. Дobili смо до сад три готова календара за идућу 1908. годину: Календар Матице Српске, Стражилово и Св. Сава. Сва три су илустрована и сва три имају поред календарског дела још и поуке и забаве.

Матичин календар је издала Матица Српска у облику досадањих својих календара и даје их бесплатно својим члановима, а печалковима продаје по 35 новч. или 70 потура. Овогодишњи Матичин календар уредио је наш сарадник и професор гимназије г. Јован Живојновић у дослуку са редакционим одбором Матице Српске. Овај календар има 64 слике, понајвише ликова знаменитих људи из српског и словенског света.

Календар Стражилово, уредио је професор Јован Грчић, а издала га је књижарница А. Пајевића, коју води Светозар Огњановић, књижар у Новом Саду. Календар је израђен у штампарији деон. друштва »Браника«. Овај календар је први пут изашао ове године под тим насловом а у облику и величини бившег „Орла“ календара, а и цена му је 1 К, као и „Орлу“ што је била. У календару је 57 слика изложено, већим делом наше знамените Српкиње на књижевном и уметничком пољу и наши знатни књижевници.

Календар „Св. Сава“, уређен је од дра. Каменика Суботића, књижевника, а издао га је Лука К. Алексијевић подузетник творнице српских православних црквених утвари и свих светих православних икона. Величина му је нешто већа од „Стражилова“ а насловни лист приказује св. Саву, манастир Хиландар и ликове српских краљева и царева из Царства лозе. Осим тога 30 других слика, понајвише лица и пригода из српског нар. живота. Цена му је: 70 пот. или 35 новч.

Сва три ова календара имају лепе садржине

и могу се препоручити нашем свету да их узме не толико календара ради, колико оне поуке, што је у њима.

Летопис Матице Српске. Година 83., књига 246. Свеска VI. за годину 1907. годину. Цена 1 К овој свесци.

Суша грана. Књиге Матице Српске, бр. 22. Роман Светозара Хурбана Вајанског. Са словачког превео Ј. Вучерић. Награђено и штампано из задужбине Јована Остојића и жене му Терезије. Цена је овој књизи; 2 К.

Ко постане члан Матице Српске добија све књиге Матичине бесплатно. Чланарина је 100 К, која се може уплатити у пет годишњих рата по 20 К, а чим прву рату уплати, добија одмах књиге Матичине.

Ђаци неваљалци. Под тим насловом написао је *Јован Удицки*, срп. нар. учитељ у Срем. Митровици, приповетку за школску мушку децу. Књига је штампана у штампарији Мирослава Снајића у Митровици и продаје се или код писца или у тој штампарији по 40 потура (20 новч.) Штампа је чиста и крупна за децу удешена.

Ми смо ју прочитали и налазимо, да је књига добра и поучна за децу и врло добро би служили за божићни, ускршњи и испитни поклон за децу.

Невеста Љутице Богдана. Под овим насловом написао је и издао *Светозар Мартиновић*, из Старог Бечеја драму у три чина с предигром а по спеву Милорада Шапчанина. Цена је књизи: 1 кр. и може се добити код писца.

Трговачко занатлијски календар за преступну 1008. г. Уредио Душан Славић. Издање Ђачке књижарнице Боже О. Дачића. Цена 0 70 дин. или 70 потура. — То је више цени него домаћи календар. Има за трговце и занатлије лепе бележака и поука. У њему је изложена и граматика за светски језик *Есперанто*.

Календар Гњаватор за 1908. г. Издање српске књижарнице А. Пајевића (С. Ф. Огњановића) у Новом Саду. Цена 40 пот. Ово је шаливи календар, који карикира наше друштвене прилике.

Календар „Вардар“. Као сваке, тако и ове године „Коло Српских сестара“ дало је у штампу свој календар „Вардар“. Поред добро уређеног календарског дела, Вардар се одликује богатом научном и забавном садржином, благодарећи сарадњи наших признатих књижевника. Уз текст који износи шест штампаних табака Вардар доноси велики број слика, градова и покрајина из

свију крајева српских, као и ликове наше изгинуле браће, која своју крв пролише за српско име и слободу.

Ове године уз Вардар иде као прилог нова Историјско Политичка Карта Српских и Осталих Јужних Словенских Земаља, коју је израдио наш вредни професор г. Св. Томић. По оцени г. Јов. Цвијића карта заслужује сваку препоруку.

Цена је Вардару и све као и прошле године свега 50 п. д. и ако сам прилог много више вреди. Коло га даје по тако ниску цену јер жели, да да могућности и сиромашним Србима, да набаве ову добру и лепу српску народну књигу.

И ако је ретко која српска књига тако много распродата као Вардар прошле године — 22 000 примерака — ипак је и то још мало, кад се узме у обзир да је чест приход намењен пострадалима из неослобођених крајева: кад се оцени његова права вредност и израчуна број оних, који лако могу да одвоје 50 п. д. на народне ствари.

Зато Коло моли све своје пријатеље, који су му се лане тако искрено одазвали, да се и ове године заузму око растурања Вардара. Коло усрдно моли и све остале добре Србе и Српкиње, који су свесни својих народних дужности, да се својски заузму, да Вардар допре не само у имућне домове но и у сиротињске колибе.

Сваки, ко би желео, како у Србији тако и ван граница њених, да купи Вардар, нека се са поручбинама одмах обрати Колу Српски Сестар, Св. Дом — Београд, како би администрација, чим књига буде готова, могла приступити разошиљању.

Књижари имају уз доплату 15%; у комисион 10%. Продавци новина имају 15% проценат, а добијају само за готово.

Садржина календара: за 1908. годину: 1. Календарски део (са родословом Српског Краљевског Дома, државним светковинама и празничним данима). 2. Вардар, песма од † Војислава Ј. Илића. 3. Молитва, од Петра Кочића. 4. Боки, песма од Алексе Шантића. 5. Коло Српских Сестара, чланак. 6. Око Струме и Вардара, песма од Вл. Ст. Каћанског. 7. Султан Мурат II. и царица Мара, народна песма из Велеса. 8. Век Васкрса Србије, чланак. 9. Народне песме из Македоније и Ст. Србије. 10. Мати, комитска прича »Големјота“. 11. Порука, песма од † Душана Симића. 12. Јунак Жене, историјске слике од Ј. Н. Томића. 13. Над Водама Вавилонским, песма од † Милорада Митровића. 14. Весело робова, прича од Ф. 15. Српска молитва, песма од †

Змај Јована Јовановића. 16. Како се Срби могу привредно опоравити, чланак. 17. О земљи моја, песма од Алексе Шантића. 18. На нашим пољима, песма од Симе Пандуровића. 19. Борба код Пасјана, чланак. 20. Ноћ у Призрену, песма од † Душана Симића. 21. Опело, комитска прича од М. П. 22. Косово, песма од † Ђуре Јакшића. 23. Описи слика. 24. Некролози изгинулих јунака. 25. Чланак уз карту. 26. Карта Српских и Осталих Јужних Словенских земаља. 27. И двадесет и шест разних слика.

Коло Српских Сестара.

Позив на претплату.

С овим бројем завршујемо 22. годину нашег листа и првим наредним бројем отпочињемо, у име божије, 23. годину свога живота.

За последњу годину јако се изменуле прилике на техничком пољу оваких подухвата. Штампарски рад поскочио је са пуном трећином досадање цене своје, а и папир је поскочио. Експедиција се у цени подвостручила. Но ми смо се ипак решили, да продужимо издавање нашег листа у истој величини и истом облику по досадањој цени, што се надамо, да ћемо то у нечем накнадити са издавањем огласа, које намеравамо идуће године издашњије издавати.

Да би се и поред оваких прилика могао одржати овај једини женски лист и орган оностранних Добротворних Задруга Српкиња, молимо врло лепо све чланице оностранних Добротворних Задруга, као и друге интелегентније Српкиње, да се претплате на наш лист, који ће их као и до сад извештавати о свему, што се односи на рад и живот овостраних Српкиња; из њега ће се сазнати како теже данашње интелегентније чланице народне; сазнаћете, на ком степену развика стоје оне и чиме се баве, видићете и како мушка страна према струји данашњег времена мисли и осећа према раду и тежњи наших мислених Српкиња. Све то доноси и износи наш лист у обилној мери и даје правац млађем женском нараштају како ће да управља свој

живот и рад према струјама новог времена и напретка.

Према томе смемо се надати, да ће нас наш женски свет потпомоћи и у будуће радом и купљењем претплате.

Ми смо ланском годином укинули вересију и изгубили смо тим више од 200 претплатника, који су примали лист неки годину а неки и две дана, а сви заједно пуно пола године, па нису ни до данас осетили, да је грех укидати туђу зараду. С тога ћемо идуће године причекати с претплатом само за два три месеца, да не упаднемо туђим нехатом у излишан трошак као и ове године.

Претплатна је цена *три круне за годину и плаћа се у напред за целу годину*. Шаље се поштанском упутницом на администрацију или уредништво листа у Нови Сад (Ujvidék). Из Србије, Босне и Херцеговине примамо рад лакшег пошљака и поштанске марке.

У Србији примају претплату на наш лист и све поште, а осим тога прима у Београду књижара Велимира Валожича и наше скупљачице: г-ђа Хрисанта А. Пурића, и г-ђица Катарина Холецова, деловоткиња Женског Друштва; у Пожаревцу прима г-ђа Олга дра Манојловића; у Ваљеву г-ђа Анка К. Приклмајер, апотекарица; у Шапцу г-ђица Мара Григоријевићева, учитељица.

За Босну и Херцеговину, прима књижара Ј. Угреновића у Бањој Луци и поред њега: г-ђа Јованка С. Милошевића; у Брчкој г-ђица Савка Жакула; у Бос. Градишци г-ђица Ангелина Суботић; у Фочи г-ђица Софија Томићева.

У Америци г-ђа Олга С. Зеновић у Сан-Анселмо.

У Новом Саду, 1. децембра 1907.

Уредништво и администрација
„Женског Света“.

ЈАВАН РАЧУН

о добровољним прилозима за пострада-
дале Србе на Косову пољу.

Г-ђа Јелисавета С. Теодоровић пот-
председница и г-ђа Катица Антоновић

одборница, скупиле међу панчевачким грађанима К 580'60.

Имена дародаваца јесу: по 100 К г. г. Браћа Јовановићи; по 50 К Српска Правосл. Цркв. Опћина; по 40 К Панчевачка Кредитна Банка деон. друштво, г-ђа Марија В. Радосављевић; по 30 К г. Светозар Теодоровић; по 20 К г. Александар пл. Јагодић, Васа Ђурчин, Коста С. Милутиновић; по 15 К г-ђа Милица Боборов: по 10 К Прва панчевачка среска ратарско занатлијска задруга за штедњу и предујам; г. др. Светислав Касапиновић, Б. Д. Николић, Јованка др. Б. Станојевића, Миша М. Живановић, Ђура М. Јаношевић, Никола В. Ђурчин, гр. Емилијан Богосављевић, др. Никола Милутиновић, Петар М. Антонијевић; по 7 К др. Панта Тодоровић, по 6 К Јелена Радосављевић, Марија Л. Радивојевић, Јован Поповић, Ђока Ђурчин; по 5 К Катица Антоновић, Љубица Св. Јовановић, Лаза Л. Драгичевић, Коста Л. Јавковић, Мита С. Бељин, Милутин Алексић, Поповић и Стојшић, Сима М. Милутиновић, Владимир Ј. Јовановић, Јоца Ристић; по 4 К Јелица М. Ивачковић, Марија М. П. Ранисављевић; по 3 К Сава Стојшић прота, Марија Ђ. Мано, Даница др. С. Јовановића, Мита Стефановић, Журкул и Вујић; по 2 к. г-ђа Анастасија Ракић, Драгиња др. Ђ. Лазаревић, Јелисавета Поповић, Софија др. В. Алексић, Марија Б. Вујић, Даница М. Барјактаровић, Анђелија С. Кешански, Марија П. Милорадовић, г-ђа Јелисавета Хадија, г. др. Љубомир Гађански, др. Павле Марјановић, модр. Пешкир, Мита Топаловић, Бранко Крчадинац, Васа Срдановић, Ђока Ж. Николић, Васа Ст. Константиновић, Мита Ђ. Милутиновић, Илија Павловић; по 1 К г. Светозар Драгомировић, Пера Суботић, Пера Павловић; по 60 п. Иса Ђирилов.

Свима овим племенитим приложницима изриче најтоплију захвалност у име Косовске сиротиње, Добротворна Задруга Српкиња Панчевачких.

Панчево, 24. новембра. 1907.

А. Вучковић, Анка К. Милутиновића,
благајница, председница.

Исправак.

У последњем 11. броју нашег листа поткра-
ле се веће погрешке у песми „Пролећу“, на
стр. стоји потпис *Домар*, место *Дончар*. На
стр. 259. у песми: „Напех струне“ у последња
два реда стоји *сади*, место *сада* и *сиог*, место
свог. Молимо, да се ово исправи.

На стр. 244. у песми А. Р. Шантића у по-
следњој строфи 3. реду треба место речи *Бог*
треба да се чита: *Господ*. На истој страни у
песми г-ђе Савке Суботићке стоји у наслову
својој *сестричини*, а треба *браштини*.

БЛАГОДАРНОСТ.

Госпођа Марија Савић, оснива-
чица и многогодишња бивша благај-
киња добротворне задруге Српкиња
Белоцркванкиња, даровала је ове го-
дине приликом пререзивања славског
колача 50 круна добровољног прилога
задружној благајни. Управа задружна
изриче племенитој добротворци својој
на том лепом дару своју најтоплију
благодарност.

Бела Црква, октобра 1907.

Зорка Стефановић,
начелница.

Ђока Поповић,
перовођа.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Изишли су из штампе ови српски
стручни календари за год. 1908.

Учитељски Календар

под уредништвом *Богдана Ж. Ђурђевића*.

Доноси одабране чланке из педагоги-
ке, ликове српских и страних педа-
гога, те имена свију Срба-учитеља у
Угарској, Хрватској и Славонији, Бо-
сни и Херцеговини, Далмацији, кра-
љевини Србији, Црној Гори, Ст. Ср-
бији и Македонији. Права учитељска
књига. Препоручен од срп. кр. мини-
старства просвете у Београду и од
Великог Управног и Просветног Саве-
та у Сарајеву.

Цепни формат. фина израда. Цена
укориченом 1.20 К.

Српски свештенички календар

под уредништвом г. *Васе Николајевића*, проте
у Иригу.

Овај је календар удешен, да по све
одговори практичној потреби свештен-
ства, а доноси и расправе из области
богословије. Без овог календара не
треба да буде ни један српски све-
штеник. Формат календара је цепни,
увезан у фино платно, са бележни-
цом, те је веома погодан за парохиј-
ске потребе. Нарочито скрећемо пању
на тачан еванђелистар, који се налази
у календару. Цена је 1.20 К.

„Српкиња“

под уредништвом г. *Радослава Живановића*,
календар »Добротворних задруга Срп-
киња« у целој аустро-угарској мон-
архији. Давно се већ осетило, да наше
интелигентније женскиње немају свога
посебног календара. Овим календаром
иде се на то, да се тој потреби до-
скочи. Календар ће бити намењен до-
бротворним задругама Српкиња, те
ће обухватати све женске задруге у
Аустрији, Угарској, Хрватској и Сла-
вонији, Босни и Херцеговини и Дал-
мацији. Доносиће потпун преглед им-
овног стања тих задруга, те тачан
списак часништва, као и почасних
чланица тих задруга.

»Српкиња« ће особито добро по-
служити за међусобно зближење Срп-
киња, у колико ће изношењем рада
појединих задруга соколити и подстре-
кавати остале задруге на том пољу.

Календарско издање је фино, фор-
мат салонски, (као и у »Учитељског
календара«.) Цена је обичном издању
1.20 К, а фином 2 круне.

Новац за ове календаре треба што
пре послати потписаном, јер се због
великих трошкова око издавања, ка-
лендари штампају у ограниченом броју.

У Земуну, на св. Димитрију 1907.

Богдан Ж. Ђурђевић.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Свемогући Бог даровао нам је и по неиспитаном промислу својем одузео нам и к Себи позвао

Дару Страјић рођ. Поповић,

која је у 43. години живота својег после кратког али тешког боловања 1. (14.) новембра о. г. издахнула, а 3. (17.) т. м. сахрањена у вел. бечкеречком томашевачком гробљу.

Тешко је и претешко то: када шесторо деце изгубе љубљену и ретку матер своју; када друг изгуби друга, са којим је провео толике године брачнога живота. Така јана није од пребола — али је удвљеним срцима бар у први мах лакше, кад им се привија мелем љубави ближњега својег.

Хвала свима, који нам помогше плакати — да нам срце не свисне од туге. Пре свега хвала онима, који су премјлој нам покојници пред полазак јој на други бољи свет указали необичну љубав и пажњу. Хвала поштованој господи: дру Лудвику Хајдекеру, управитељу жупанијске болнице; дру Томи Кралу пуковничком и дру Исидору Менцеру варошком лекару, који дању гођу конзилијарно све учинише, да нам спасу изгубљено благо.

Хвала многобројним племенитим госпођама, који милу нам покојницу у болести походише и понуда јој доносише, особито пак госпођама: Катарини Стјковићки и Даринки Исаковићки на правој сестринској љубави. Хвала пречасном свештенству, које је милу нам покојницу испратило до вечне јој куће, јерејима: Милутину Думићу пароху меленачком; Симеону Никифоровићу сист. парох. пом. вел. бечкеречком; Стевану Грчићу пароху ср. арадачком; Светозару Теодоровићу пароху ечанском; Јовану Петанеку пароху срп. не узинском; Павлу Милићевом сист. парох. пом. вел. бечкеречком; Сави Стајићу сист. парох. пом. срп. елемеирском и Драгутину Мојићу сист. протопрезв. помоћнику. Јереју Драгутину Мојићу дугујемо засебну захвалност на дирљивим и бираним речима, којима се опростио са непрежаљеном покојницом нашом. Захваљујемо иноверном свештенству, особито пак високопреч. господину Павлу Мађарију, папском коморнику, на пријатељском блажењу породичне жалости наше.

Усрдна захвалност врло уваженим породицама, које цветним венцима вечну кућу незаборављене нам покојнице окитише.

Хвала свима грађанима и грађанкама вароши Вел. Бечкерска без разлике вере и народности, који милу нам покојницу испратише — а у првом реду срп. прав. црквеном певачком друштву вел. бечкеречком, које је познатим складним појањем својим ову тужну свечаност увеличало.

Захваљујемо на изјављеном саучешћу: месном цркв. одбору; женској добротворној задрузи; учитељском збору као и свима грађанима вароши Вел. Бечкерска.

Захваљујемо на многобројним брзојавним и писменим изјавама саучешћа, особито пак: Високопресвећеној Госпори Епископима: Мирону Николићу пакрачком; Гаврилу Змејановићу вршачком; Лукијану Богдановићу будимском; Митрофану Шевићу бачком; Дру Георгију Летићу темишварском; пресветлом господину Бели Ботки вел. жупану и веле-можном господину Августу Јанку у поджупану тороиталске градомеђе; високопречасној господи архимандритима, игуманима и протопрезвитерима као и многобројној браћи свештеницима, а нарочито из протопресвитерата вел. бечкеречког.

Хвала сл. уредништвима наших и страних листова, који рану смрт миле нам покојнице топло пропратише.

Ова захвалност наша остаће у срцима нашим дубоко урезана до гроба.

У Вел. Бечкерек, 18. нов. (1. дец.) 1907.

Ђура Страјић

окоуж. протопрезвитер, парох вел. бечкеречки са децом.

О нези и одржавању лепоте.

Приближава се покладно вријеме, скоро ће игранке и друге забаве и концерти започети, у првом реду кућне забаве и полазак позоришта. То су све прилике, где даме сталне дужности имају, а познато је, да свака дама хоће да буде лепа и да на себе позорност обрати.

То се настојање не може ни једној дами замјерити, јер око само тражи лепоту, и зато је то хвале вриједно, што даме настоје, да буду лепе, али што крај тога силно греше, то им се не може опростити.

Ево примјера па судите.

Неке даме умјесто лјепоте не само да обратно получају, већ чине такве ствари са својом кожом, као да је кожа на лицу комад платна, који се даде по вољи начинити, а када се не свиђа, да се једноставно одбаца. Даме треба само мало да помисле шта чине, када се одлуче шминке (белила) и пасте на лице натоварити. Зар је то лепо? Неке даме намажу лице са разним стварима, које су сваком мупкарцу управо одурне, а дотичне си утварају, да су лепе, и чуде се, како то, да се никому не свиђају. А друге су опет сретне и пресретне, што се за њима гледа, и мисле, да је то ради њихове лепоте, која побуђује сензацију; оне се варају, то је само зато, што им је лице модро постало од шминке и фетпудера, па се свет окреће и гледа то чудо, које плаву или виолет кожу имаде. Тако изгледају дотичне на улици, али без да за то знаду. Код поласка од куће погледају у огледало, а исто тако и када се поврате кући, а пошто је код куће скоро увек једнака температура, не подлежи шминка никаквој промјени, али кожа им је увек суха и изједена или се набора.

И то је велика погрешка, што даме мисле, кад имаду пудера на лицу, да то мора цијели свјет знати, и да је то нешто нобел, кад се пудер на лицу види, као да је лице брашном посипано. Та то све не мора и не смије бити, пудер се на лицу не смије видети и мора тако невидљив бити, да и онда, ако се лице зноји

и зној обрисан буде, не смије лице никакву промјену показати.

Даме, које тому вјеште пишу, нека тамо, где купују пудер или сличне ствари, питају, што им лицу пристаје, и како да употребе, свако ће им то радо показати.

Даме, које имаду бело лице, не употребљују више шминке, то је већ сасма застарјело. Сада има једна водича, иста се много употребљује у Француској и Енглеској, од ове се водиче неколико капи са сунђером на образима растире, а што је најлепше, гсга не бојадише црвено, већ управо красно ружичасто румено, зној псту не може скинути и мењати. Та се водича добије под именом **La Bella Bieta** уз цену од 1 круне по боци, која је јако издана и траје целу годину.

Ко то имаде, за тога је свака шминка сувишна, а лице је увек лепо свеже.

Нузгредно још ваља упозорити даме, нека се свакаке пре спавања умивају, да им се кожа свежом одржи, а што је најглавније, нека се умивају у кишници или још боље у води, која је у земљаном лонцу прекувана. Код умивања нека само Нобилиор сапун употребљују, да им се кожне шупљинце добро очисте, а оне, које не могу сапун подносити, морају Нугвана љепотни прањак умјесто сапуна употребити. Брисање лица треба увек само са грубим ручником обавити, то добро дјелује на кожу.

Оне даме, које имају кожне нечистоће или које употребљују пудер, нека безувјетно после умивања лице са мало **Nobilior Creme** лако намажу (по пропису) а након тога нека се Нобилиор пудер на лице метне и тако обрине, да постане лице лепо, али пудер сасма невидљив. Оне даме, које употребљују нешто за обрве или науснице, нека пазе и добро запамте, да се обрве смију продужити, а углови наусница не смију се руменити; од тога изгледају уста велика, само средина од наусница смије се мало наруменити.

Даље савјете и упуте у свим тоалетним стварима и за негу лепоте даје врло радо и бесплатно на свака упит

НОБИЛИОР ПАРФУМЕРИЈА У ЗАГРЕБУ, ИЛИЦА БРОЈ 33.

Штампарија деоничарског друштва Браника у Новом Саду.